

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

Glasi Slovencev v Argentini

Leto LXXXII | 29. septembra 2023 - Buenos Aires, Argentina | Št. 17

www.svobodnaslovenija.com.ar



Svobodna Slovenija



70. OBLETNICA PREŠERNOVE ŠOLE NA PRISTAVI



Zelo živahno je bilo te dni na Pristavi. Vse-povsod veselo razpoloženje, delo, hitenje. Kaj se je dogajalo? Prešernova šola je praznovala 70 let svojega plodnega življenja.

V tistih daljnih časih, leta 1953, je mlada, požrtvovalna učiteljica gdč. Mija Markež priklivala v življenje slovensko šolo na Pristavi. Ni bilo učilnic, ne šolskih klopi, niti strehe nad glavicami 10 učencev, ki so sedeli pod ombujem, še preje pa se stiskali po skromnih stanovanjih slovenskih rojakov, ki so dali svoje prostore na razpolago za šolo. Tako se je začelo in prišlo do visokega jubileja 70 let.

V soboto, 9. septembra 2023, smo praznovali ta jubilej. Začeli smo z dviganjem zastav in petjem argentinske in slovenske himne. Nato je g. A. Klarreich pozdravil veleposlanika gospoda Alaina Briana Berganta ter sekretarja go. Tijo Kuhar; našega dušnega pastirja č.g. Francija Cukjati, predsednika Zedinjene Slovenije inž. Jureta Komarja; predsednika Društva Slovenska Pristava inž. Bineta Magistra, ravnateljico slovenskih osnovnih šol go. Lucijano Servin Čeč, ravnateljico slovenskega srednješolskega tečaja go. Julko Furlan, predsednike vseh slovenskih društev in domov, voditeljice in učiteljice slovenskih osnovnih šol ter vse navzoče.

Sledil je govor ravnateljice Prešernove šole ge. Andrejke Papež Cordoba, ki je pozdravila vse navzoče v slovenskem in španskem jeziku ter povedala sledeče: »Komu Zdravljico danes, bratje, čmo zapet? Nocoj brez dvoma naši Prešernovi šoli! Prešernova šola že 70.let združuje otroke slovenske krvi in jim krepi ljubezen do slovenstva. Kaj vse je doprinesla našim otrokom in njihovim družinam! Otroci še vedno govorijo slovensko, pojejo slovensko, nastopajo na raznih odrskih predstavah, prejemajo zakramente v slovenskem jeziku v deželi, 12.000 km oddaljeni od Slovenije, kjer poleg podajanja znanja vzgajamo otroke tudi v vrednotah srčne kulture.

A ta obletnica ni samo jubilej, je pravzaprav dan veselja, dan hvaležnosti, ki nam priklje v spomin vse graditelje naše slovenske šole, ki so toliko let darovali svoj dragoceni čas.

Predvsem pa se spominjamo gdč. Mije Markež, ustanoviteljice Prešernove šole.

Geslo naše 70. letnice naj nas spodbuja, da tako kakor sta blaženi škof A. M. Slomšek in veliki pesnik dr. France Prešeren branila svoj narod in svoj jezik, bodimo tudi mi ponosni nanj in si po svojih močeh prizadevajmo, da bomo ohranili slovensko besedo v naši sedanjosti domovini, ki jo je zdomski pesnik imenoval Atlantska Slovenija, kjer naj bi slovenska beseda tu pod Andi še dolgo odmevala! S hvaležnostjo do vsega, kar smo dosegli, usmerimo korak v novo desetletje v zvestobi Bogu, Sloveniji in Argentini!«

Nato je naš dušni pastir č.g. Franci Cukjati poudaril važnost verskega pouka pri otrocih in se spomnil vseh katehetov, sedaj že pokojnih, ki so v teh letih poučevali verouk: č.g. Lamovšek, Škerbec, Bergant in Kukovica. Sedaj je katehet č.g. Cukjati, sodeloval je pa tudi č.g. Robert Brest. Verouk poučujejo tudi učiteljice.

Gospod veleposlanik Alain Brian Bergant je omenil s kakšnim zanimanjem sledijo v Sloveniji ohranjanju slovenske kulture in slovenskih šol po svetu in zamejstvu. Izrazil je izreden poklon gdč. Miji Markež za njeno 45 letno delo in poučevanje v šoli.

Predsednik Zedinjene Slovenije je pozdravil navzoče in izročil ravnateljici ge. Andrejki Papež Cordoba priznanje Prešernovi šoli. Sledil je pozdrav predsednika Društva Slovenska Pristava inž. Bineta Magistra, in ravnateljice slovenskih osnovnih šol ge. Lucijane Servin Čeč ter govor ge. Nadice Grohar, dolgoletne učiteljice in bivše ravnateljice Prešernove šole.

Č.g. Franci Cukjati je nato blagoslovil spominsko ploščo za 70. obletnico Prešernove šole.

Program se je nadaljeval v zgornji dvorani, kjer so nas učenci Prešernove šole razveselili z lepo igro PETER PAN. Igra je preseglala vsa pričakovanja. Nastopili so vsi sedanji učenci, vseh 43 otrok ter tudi nekateri bivši učenci. Glavne vloge so bile odlično odigrane. Wendy (Martina Kocmur), Jaka (Gašper Petrocco), Miha (Peter Ciccario) in Zvončnica (Marija Oblak) so popolnoma obvladali obširno besedilo.

Odlično je bila odigrana težka in zahtevna vloga Peter Pana (Boštjan Zarnik). Poleg brezhibno podanega obširnega besedila se je mladi igralec popolnoma vživljal v svojo vlogo junaka, ki vedno pomaga in rešuje vsakega, ki je potreben pomoči.

Wendy se je prilagodila svoji vlogi v vsakem položaju. Najprej kot uporna hčerkica, nato ljubeča sestra manjših bratcev, nato kot trpeča žrtev sovražne puščice.

Zahtevni vlogi kapitana Kljuka (Niko Stariha) in Tigraste Lilije (Emma Žužek) sta bili odlično predstavljeni. Oba sta se vživela v svojo vlogo in imeli smo občutek, da vidimo

res poveljnika piratov in indijansko princeso.

Ker pa ima vsak kapitan svoje sodelavce, jih je imel tudi kapitan Kljuka. To so bili Gusarji: Kavka (Alenka Modic), Grdi (Julian Tomazin), Špeh (Simon Zarnik), Švic (Ignacij Paulise), Gusar I (Valentin Burgar). Tem so pa pomagali še drugi: (Constantino Kovačič, Felipe D Agostin, Agustin Rotemberg, Agustin Štrubelj, Federico Tomazin, Mirko Truden, Mauro Guardia). Poleg teh mladih Gusarjev je pa imel kapitan Kljuka tudi zbor starejših Gusarjev, ki so peli svoje pesmi in vihrali bridke sablje in so si nadeli ime: »Gusarski zaklad« (bivši učenci; Martin Križ, Vinko Lazar, Matej Modic, Miloš Mavrič, Marko Skubic).

Ljubke morske deklince v srebrnih oblekah so bile pravi okrask na odru, ko so plesale in premikale svoje majhne nogice. (Frani Hernandez A., Natalia Burgar, Mia Štrubelj, Catalina Kocmur, Maia Eiletz, Milena in Valentina Klarreich, Ludmila Pisano, Sofi Rotemberg, Valentina Ben Gričar, Tatiana Volk).

Skupinica indijancev in indijank (Domi Hernandez A, Emi Mele, Vinko Kovačič, Bojan Ciccario, Emi Rotemberg, Valentin Tapia, Valentin Antuna, Simon Pograjc) je lepo spremljala svojo princeso (Maja Skubic).

Izgubljeni dečki pa so našli pri kapitanu Kljuka svojo zaposlitev in se pridružili skupini njegovih sodelavcev (Suhi: Felipe Pisano, Čvek: Peter Kocmur, Špeglar: Matej Štrubelj, Kravželj: Fran Oblak, Prvi: Niko Pisano, Drugi: Maksi Gaser, Tretji: Franci Gričar).

Bivša učenca Prešernove šole ga. Darling (Cecilija Kocmur) in g. Darling (Damian Kovačič) sta kot skrbna mamica in očka lepo poskrbela za svojo družinico, ki je v spanju živela v čudoviti družbi Peter Pana.

Posebno presenečenje je bila premikajoča se scena. Brata in sestra so leteli po nebu in ozadje se je menjalo, kakor je potekal njihov polet. Ni bilo nobenega odmora. Zastor se je zaprl samo za dve minuti in bili smo v gozdu in takoj nato na morju, nato na ladji piratov in v taboru indijancev. Skrbno pripravljena scenografija, ki sta jo izdelali Sandra Petkovšek Beltram in Magdalena Cordoba ter pomembni sodelavci Nevenka Pavlovčič Štrubelj, Aleks Zarnik, Nadja Kogovšek Klarreich, Albi Klarreich in Dani Čop je bila zamenjana v 2 minutah. Celo resničen čoln je plaval po morju!

Iskrena zahvala in pohvala gre režiserjem g. Danijelu Kocmurju, gospema Rotiji Grbec Zarnik in Marjani Petkovšek Kocmur za njihovo požrtvovalno delo. Ogromno časa, truda in potrpljenja so vložili v to delo.

Hvala vsem sodelavcem, ki so s svojim delom pripomogli k takemu uspehu igre, pripravili sceno, obleke, naučili otroke plesa, petja, poskrbeli za maskiranje in pričeske, za tehnično opremo, luč in zvok, za grafično oblikovanje itd.

Zahvalo smo dolžni tudi tistim pridnim »delavnim mravljam«, ki so mesece in mesece delale in preskrbele na tisoče malenkosti in dale vso svojo iznajdljivost za dosego gotovih učinkov, šivale in popravljale obleke itd. To je bila skupina, ki je delovala v zakulisju: (Marisa Žužek, Alejandro Zarnik, Saša Golob, Matjaž Štrubelj in skupina obrtniških vil: Ceci Kocmur, Veronika Kocmur, Daniela Burgar, Marisa Žužek in Saša Golob Eiletz.)



Zahvala našim pridnim učiteljicam za njihovo neprecenljivo delo. Vedno so bile navzoče, pomagale in delale, mirile vročevrne indijanke, da so mirno čakali na vajah. Tako smo srečno prišli do predstave brez polomljenih rok in nogic in z glavicami brez bušk.

Sledila je zahvala vsem učiteljicam in učiteljem, ki so poučevali med letoma 2014 in 2023: Luči Skubic, Pauli Skubic Podržaj, Karolina Kenda, Viktorija Selan, Polona Lazar Pintar, Roži Esih, Anka Savelli Gaser, Nadiča Kopač Grohar, Andrejka Papež Cordoba, Mimi Gorišek Comito, Tatjana Rožanec, Monika Češarek Kenda, Marjana Ayerbe Ciccario, Damijan Pavšer, Rotija Grbec Zarnik, Magdalena Cordoba, Zofi Skubic, Nevenka Grohar, Nežka Papež Antuňa, Lučka Rant Papež, Andrejka Kovačič, Majda Maček Proto, Cecilija Skubic Tozzi, Saši Jelenc Vodnik in č.g. Franci Cukjati.

Po igri so nas povabili, da si ogledamo slike zgodovine naše šole, ki je profesionalno pripravila ga. Nežka Papež Antuňa. Zatem smo bili povabljeni na zakusko. Skrbne mamice so pripravile golaž, empanadas, vseh vrst pečivo, pijačo in vse potrebno. Belo pogrnjene mize na dvorišču s slovenskimi zastavicami in lučkami so dale večeru še poseben čar.

Tako je minila proslava 70 letnice Prešernove šole in sedaj

»S Prešernovo Zdravljico naprej v bodočnost!«

C.P.Ž.



53. MLADINSKI DAN NA PRISTAVI

Naš mladinski dan je potekal 3. septembra 2023.

Upali smo, da -kakor že prejšnja leta po pandemiji- bomo imeli krasno vreme, brez dežja. Ubogi Pristavčani in njihove sanje... Vsako leto zaradi istega trpimo. Kljub temu, smo vseeno preživeli krasen dan. Mladina vseh domov je prišla že zgodaj zjutraj, nekateri z željo da bi nehala kapljati, drugi pa samo za spodbujanje in zabavo. Medtem ko smo še par stvari urejali in gostje čakali na dviganje zastav, smo uživali fakte, piškote, mate in še kaj...

Zastave smo pozdravili s strašnim vetrom in majhnimi kapljami. Zato pa smo kar hitro šli v kapelo, da bi Boga prosili, da se bi vreme spremenilo in tudi, da bi na toplem stali.

Pri sveti maši, ki jo je daroval g. Franci Cukjati, smo se zahvalili za novo leto delovanja pristavske mladine, prosili za vztrajnost in za našo skupnost.

Ko sem stopila ven iz kapele mi je šlo kar na



jok, videla sem, kako je deževalo... Niso bile prve solze v očeh zaradi vremena.

Prišla sem v dvorano in sem videla toliko ljudi in vso mladino zbrano, da se mi je teža odstranila iz srca.

Mladi strežniki so veliko delali in zato smo lahko uživali odlično kosilo ob vodstvu mojstrov Martina Križa in Aleša Groharja. V kuhinji so bili tudi pomočniki, ki nam vedno priskočijo na pomoč.

Po posladku so bile na razpolago namizne igre, vsak je lahko izbral svojo in slišal se je smeh, in mogoče tudi kakšen prepir... Bilo je razveseljivo videti, kako so se vsi zabavali. Lepo vzdušje je bilo!

Počasi so prihajali ljudje, ker je bila že ura za kulturni program.

Predstavili smo "Dora raziskovalka", mlada deklica ki je iskala odgovore na velika vprašanja, ki si jih je stavila po pismu stare mame, ki ga je našla v knjigi, ko se je pripravljala na potovanje v Slovenijo. Iskati je morala zaklad,

ki ga je skrila stari mamin fant. Dobila jenekaj navodil in šla do tja. Po poti je dobivala nove reči, da bi prišla do zaklada in tudi nove prijatelje.

Izvrstne igralce smo imeli. Moram omeniti, da sta na odru bila dva nova igralca. Kapo dol!

Odlična sta bila! Tako kot vsi drugi že znani igralci. In publika je bila krasna, takoj so ugovorili, da morajo Dori pomagati priti do zaklada.

Večera še ni bilo konec. Po programu so nas čakali spodaj patys, čevapčiči in še prosta zabava. Glasbo smo prepustili skupini "Los Tilos", ki nas je spet razveselila s svojim lepim repertoarjem.

Ko smo ostali brez elektrike sem se začela kar na glas smejeti. S prijateljico sva se pogledali in rekli: "kaj še manjka?". K sreči, smo že prej prižgali kres in hitro šli proti njemu in zapeli še par pesmi. Ko je bil problem rešen, se je še en kamen odvalil iz srca.

V dobri družbi in zabavi se je končala nedeljska noč.

Hvala vsem, ki ste prišli in se z nami dobro imeli. Hvaležni smo vam, ker brez vas ne bi imelo smisla. Hvaležni tudi Bogu za prejete dobrote in ker nas ne pusti ob strani.

Mislím da opažamo, da mladina z leti začenja omagat. Ampak skupaj, kakor smo tudi opazili, lahko naredimo krasne stvari. Skupaj si dajmo roke, kot slovenski in krščanski bratje in dajmo naprej.



Zavedajmo se, da če bomo mislili samo na stvari, ki niso pomembne, se bo vse zrušilo in domovi bodo ostali prazni.

Moja strama mama je že dolgo časa nazaj rekla, ko je premišljevala na tretji in četrti rod, da smo čudež, da ni naravno da še obstajamo. Pomislím na to in na ponos, ki ga imamo. Vem, da vsak na dnu srca ne bi hotel, da bi slovenstvo končalo, ko smo toliko časa in truda vložili v to. Imejmo še priložnosti, kot so mladinski dnevi, za zabavo, duhovno rast in dobroimetje. Zopet hvala!

Erika Čeč

SLOVENIJA PRISOTNA NA SVETOVNEM PRVENSTVU V KOŠARKI ZA VETERANE V MAR DEL PLATI

Med 25. 8. in 3. 9. 2023 se je v Mar del Plati odvijalo mednarodno tekmovanje v košarki za veterane. Slovenija je bila prisotna z dvema ekipama, in sicer v kategorijah nad 50 in 60 let.

Obe skupini sta obiskali poleg Mar del Plate še druge kraje v Argentini, poskusili odlični Malbec in seveda slavni argentinski goveji zrezek na žaru. Čestitke veteranom nad 60 let za prvo mesto v svoji kategoriji!

O izkušnjah in vtisih nasploh smo vprašali članice iz obeh skupin. Iz kategorije nad 50 let sta nam vljudno odgovarjala Matej Pajnič in Milan Damiš, iz kategorije nad 60 let pa se nam je odzval Marjan Oprčkal.

→ **Za začetek me zanima, od kod iz Slovenije je vsaka skupina. Ali ste sploh vsi iz istega oz. sosednjih krajev?**

ANDREJ HLAŠTEC: Naš klub se imenuje VKD Štajerska. Center kluba je v Slovenskih Konjicah. Slovenske Konjice so malo mesto pod zelenim Pohorjem.

Za našo ekipo je značilno, da prihajamo skoraj iz celotne Slovenije, večinoma res iz Štajerske. Celje, Vitanje, Maribor, Zreče, Podčetrtek, Vojnik, Velenje, Šenčur in Ljubljana so mesta, od koder prihajamo. Tu smo se predstavili v kategoriji nad 60 let.

MILAN DAMIŠ: Smo skupina veteranov iz Laškega, ki presega starost 50 let, in večina od nas je doma iz tega čudovitega kraja. V tej častitljivi epizodi sta nas podprla dva kolega iz Novega Sada, ki sta ključno vplivala na našo argentinsko zgodbo.

Pred davnimi 20–30 leti smo bili ponosni igralci KK Zlatorog. Naš klub se lahko pohvali s častitljivo 50-letno tradicijo igranja košarke in njegov največji dosežek je bilo sodelovanje



v prestižni Evroligi, kar predstavlja vrhunec košarkarskega tekmovanja v Evropi. Pred dvajsetimi leti je bilo to izjemno doživetje, saj ima Laško zgolj 6000 prebivalcev, a se je uspešno kosal z najboljšimi v Evropi.

MATEJ PAJNIČ: Ko sem lani prvič izvedel, da bo svetovno veteransko prvenstvo v košarki potekalo v Argentini, sem doživel val navdušenja. Takoj so se spomini vrnil v leto 2006, ko sem prvič obiskal Argentino. Takrat sem bil službeno na mednarodnem seminarju, ki je potekal v Buenos Airesu. Organizacija je bila izjemna, saj so po uradnem delu organizirali tudi izleta v Calafate, kjer smo si ogledali ledenik Perito Moreno, ter na slapove Iguazu.

→ **Kako ste se pa počutili nasploh v Mar del Plati in na tekmah?**

AH: Vzdušje v Mar del Plati je bilo enkratno, čutila se je prijaznost in odprtost.

MD in MP: Našo izkušnjo v Mar del Plati je zaznamovala izjemna namestitve v hotelu Denver. Vrhunsko presenečenje nas je pričakalo na sobotni tekmi proti Peruju, ko nas je v slovensčini nagovorila prijazna gospa, ki nam je ponudila svojo pomoč in nas sprejela kot navijače. Tako smo imeli priložnost obiskati njihov slovenski dom, spoznati njihovo bogato kulturno dediščino, ki jo je spremljal zvok harmonike in naših skupnih slovenskih pesmi. Sprejem, ki smo ga bili deležni, je bil neprecenljiv. Obiskali smo tudi pionirja surfanja (Jožeta Žurgo, op. avtorja) v Argentini, ki nam je podaril sliko, ki prikazuje začetke tega športa v tej deželi.

→ **In rezultati?**

AH: Na prvenstvu je sodelovalo 281 reprezentanc iz tridesetih držav v kategorijah med 30 in 80 let. Do finala v kategoriji M60+ smo najprej v predtekmovanju premagali ekipo Salvadorja in Brazilije C. V četrtfinalu smo premagali ekipo Peruja. Na poti do finala smo morali premagati dve argentinski ekipi. Argentino B smo premagali z 79 : 65, v polfinalu smo ugnali še Argentino A z rezultatom 73 : 52.

Najtežje delo nas je čakalo v finalu proti ekipi Brazilije D. Kljub temu da so imeli v ekipi štiri košarkarje višje kot 210 cm in dejstvu, da so povedli z 15 : 2, smo z našo vztrajnostjo in bor-

benostjo uspeli preobrniti rezultat. Tudi izključitev našega najboljšega igralca Slavka Kotnika v zadnji četrtini nas ni zmedla in tako smo se veselili končnega uspeha. Končni rezultat 54 : 51 je bil v našo korist.

MD in MP: V kategoriji M50+ je tekmovalo 22 ekip, razdeljenih v 7 skupin po 3 ekipe. S ponosom sporočamo, da smo bili zmagovalci skupine G, premagali smo Peru A in Čile A. V nadaljevanju, kjer se je igralo na izločanje, smo se srečali s Čile B in ob pomanjkanju dveh ključnih igralcev, ki sta se poškodovala na prvi tekmi, na koncu izgubili z rezultatom 43 : 52. Kljub temu smo dosegli spoštovanja vredno 11. mesto. Ni bilo občutka razočaranja, saj smo se odpravili v Argentino z namenom, da doživimo njeno čarobnost in razsežnosti. Naše potovanje je obogatilo neprecenljiv stik z izjemnimi ljudmi, ki so bili pripravljeno pomagati 24 ur na dan. Posebej bi radi izrazili hvaležnost Roku Finku in Veroniki Jesenovec, ki sta nam že pred odhodom nudila neprecenljive nasvete in reševala vse naše težave, vključno s prevozi, namestitvami, ogledi ter iskanjem izgubljenega potnega lista, ki smo ga nato našli.

→ **Srečali ste se tudi s Slovenci v Miramarju.**

AH: Na vseh tekmah so nas podpirali naši argentinski izseljenci (zdaj že druge ali tretje generacije), ki so izkazali veliko ljubezen in spoštovanje do naše domovine in so bili naši goreči navijači. Na finalni tekmi so nam z bobnanjem, ritmom in navijanjem pomagali, da smo dosegli končni zeleni cilj.

Res je prijeten občutek biti med ljudmi, ki jim Slovenija toliko pomeni.

MD in MP: Največje presenečenje nas je čakalo v soboto na tekmi s Perujem, ki smo ga že prej omenili.

→ **Obiskali ste tudi druge kraje. Kje ste še bili?**

AH: Ogledali smo si mesto Mar del Plata, Miramar in Buenos Aires, kolikor nam je čas dopuščal. Obiskali smo pravi argentinski ranč, ogledali smo si pristanišče, raj za surfarje, pomol. Občudovali smo lepote mest, pokrajine, kontrastov.

Poseben dogodek je bilo spremljanje nogometne tekme z navijači Boce Juniors. Toliko



strasti do nogometa še nisem videl nikjer.

MD in MP: Med našim bivanjem smo imeli priložnost obiskati čudovite slapove Iguazu, kar je bilo nepozabno doživetje. Pogumno smo se podali tudi v Brazilijo in Paragvaj. V Buenos Airesu nas je najbolj očaral obisk stadiona Boca Juniors in srečanje s slovenskim umetnikom Marjanom Grumom, ki živi v tem delu mesta. Prav tako smo bili prisotni na košarkarskem prvenstvu v Mar del Plati, kjer so nas spodbujali številni Slovenci. V Santa Clari smo na koncu srečali rojaka, ki nas je nagovoril, ko smo se pogovarjali v slovensčini. Argentina je dežela, kjer se prepletajo veliki kontrasti, ki nas Evropejce vedno znova presenetijo. Obiskali smo tudi ranč Estancia blizu Buenos Airesa, kjer smo spoznali življenje na podeželju. Naši argentinski rojaki so nam vedno znova izkazovali svoj ponos do Slovenije in svojega izvora.

→ **Sedaj ste že doma. Kakšne občutke imate po končanem prvenstvu, obisku Argentine nasploh?**

AH: Vedno bo v naših spominih in srcih ostal spomin na to prostrano, veliko, čustveno deželo, deželo nasprotij in nogometa – Argentino.

MD in MP: Kljub ekonomskim izzivom, s katerimi se trenutno sooča Argentina, so nas njena duša, raznolikost pokrajine, kulinarčni užitki in srčnost ljudi resnično navdušili. Vsi smo si edini: v prihodnosti se bomo zagotovo vrnil. Še enkrat se želimo zahvaliti vsem, ki ste se odzvali našemu druženju in nam pomagali. Z vami smo se počutili kot doma. Argentina je resnično vredna obiska!

→ **Hvala vam vsem za čas, ki ste si ga vzeli za to kratko poročilo, in še posebno, da ste na taki ravni predstavljali Slovenijo na tem nekoliko posebnem prvenstvu.**

Rok Fink
Lektorirala: Tjaša Lorbek

ODMEVI | MRTVA SRCA GOVORIJO: »NE POZABITE NAS NIKDAR!«

Neprijetno presenečena sem bila, ko sem v Svobodni Sloveniji (leto LXXXII- št. 15) brala članek: »Ob Kajuhovem letu: Himna Pesem XIV. divizije.« Ker sem prišla v Argentino šele leta 1954, sem rastla v »rdeči svobodi« in sem vedela, da je bil Karel Destovnik Kajuh partizanski pesnik. O kaki Himni, Pesmi XIV. divizije pa nisem imela pojma. Zato preplah ob članku: Kaj pa je to? Se motim? Je to res naša Svobodna Slovenija? Tesno mi je bilo pri srcu, dih mi je zastal in kot v filmu sem videla vse, kar so mi pripovedovali ali kar sem brala o komunistični revoluciji na Slovenskem. Kot sanje, ne, kot mora me tlačiti ta privid.

Po zasedbi Štajerske po Nemcih so se v Ljubljano umaknili številni begunci s Štajerske, med njimi tudi 19-letni Karel Destovnik Kajuh. Navezal je stik s komunisti in postal član VOS (Varnostno-obveščevalne službe), ki je po Ljubljani, pobijala nedolžne ljudi, svoje idejne nasprotnike. Ni jasno v katerih akcijah je Kajuh sodeloval, ker so kulturniki predvidoma ostali v zaledju.

VOS je takrat ubila Jaroslava Kinklja (predsednika Katoliške akcije). Pod streli je padel dr. Lambert Erlih (duhovni vodja Straže, organizacija univerzitetnih študentov) in njegov spremljevalec Viktor Rojica. Isti dan so streljali na Iva Peršuha, poveljnika Slovenske legije, ki je čez dva dni umrl. Višek ubojev je bil atentat na bivšega bana dr. Marka Natlačena. Ubijalec je prišel k njemu oblečen v duhovnika, z lažjo, da mu je prinesel pismo od dekana Tomažiča. Medtem, ko je Natlačen bral pismo, ga je ustrelil in ušel.

A pojasnimo: šele ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo so komunisti začeli NOB (Narodno-osvobodilno borbo). Slovenci na podeželju so se tedaj znašli med dvema ognjema. Na eni strani partizani, ki so plenili prehrano, živino in streljali nedolžne ljudi. Pobijali so duhovnike, župane, kmete, delavce, skratka vse, ki so imeli vpliv na ljudi. Po drugi strani Italijani, ki so Slovence pošiljali v koncentracijska taborišča (Rab, Gonars, Monigo).

NOB nas je v Šentrupertu, kjer smo bili doma, najprej »osvobodila« gg. župnika Franceta Nahtigala in kaplana Franceta Cvra. Odvlekli so ju v gozd, ju mučili in pretepalili. Grobova sta si morala izkopati sama. So ju ustrelili? Ne! Ubili so ju s krampom. Dovolite mi, da uporabim partizanski izraz. »Za take je šusa škoda.« Naj prosita pri Bogu za Slovenijo in za nas, ki nam je bila domovina odvzeta.

Komunisti so pobijali cele družine. NOB je umorila deset članov Mavsarjeve družine iz Praproč pri Šentrupertu. Oče je bil pred vojno župan na listi SLS. Bil je nasprotnik NOB, zato so jim uplenili moko, mast, meso itd. Ker se ni hotel vpisati v OF (Osvobodilna fronta), so mu grozili, da ga bodo ubili. Z družino se je umaknil v grad Dob, kjer je bila italijanska postojanka. Na Štefanovo 1942 so Dob napadli partizani - Cankarjeva brigada. Zažgali so grad, umorili očeta, mater, hčerko in štiri brate, med njimi Darka, ki je bil balkanski prvak v metu kopja. Dva sta se iz gorečega gradu rešila. Druge so napol mrtve pometali na ogenj. Najmlajši fantek še ni imel deset let. Česa je bil kriv? Bil je Mavsarjev. Lastnik gradu graščak Logoteti, njegova žena in sin so bili deležni iste usode. Osmi žrtev je bil dvanajstletni Vilko, ki se je rešil iz gorečega gradu pa sta ga kasneje dva partizana ustrelila in je izkrvavel na travniku. Deveta žrtev je bil Dolfi, ki je padel ob napadu partizanov na vaško stražo. Deseti, Pavel, je bil domobranec, vrnjen iz Vetrinja, ubit v Kočevskem Rogu. Ostala sta živa Jože, najstarejši - rešil se je iz gorečega gradu, postal duhovnik in do svoje smrti živel v Severni Ameriki; ter Franci, ki je preživel Turjak in kasneje živel v Argentini in v Severni Ameriki. Od dvanajstčlanske družine je v Šentrupertu ostal priimek Mavsar samo na grobu z ostanki kosti

in na spominski plošči.

Komunisti so bili kruti. Svoje žrtve so zverinsko mučili. Blaženega Lojzeta Grozdeta so strašno pretepalili in grozno mučili. Nimam besed. Zakaj so ga ubili? Ni pripadal nobeni politični stranki, ne vojaški enoti, ni nosil orožja. Bil je član Katoliške akcije. Ko so ga prijeli, je imel pri sebi latinski misal, Hojo za Kristusom in knjižice o Fatimski Mariji, ker je hotel v domači vasi širiti pobožnost do presvetega Marijinega Srca. Po hudem mučenju so ga odvlekli v gozd in ubili s krampom ali motiko ter ga pustili nepokopanega. Na beli snežni preprogi so ostale sledi njegove krvi. Blaženi Lojze Grozde, prosil za Slovenijo in spreobrnjenje grešnikov.

Umreti nočemo - Vaške straže. Bile so obožene odpor proti revoluciji. Pred nastankom Vaških straž so komunisti pobili na deželi več kot tisoč Slovencev. Zgled odpora je bil Šentjošt nad Vrhniko. Konec leta 1942 jih je bilo 50 borcev, 1943 pa še 60. Bile so obrambne, ne napadalne, vendar so svoj obrambni posel dobro opravile.

8. septembra 1943 je bila Italija premagana. Vojaki so morali oddati svoje orožje partizanom. Z njimi so se celo borili proti Vaškim stražam.

Hrast stoji v Turjaškem dvoru. Saj ni bil hrast, bila je lipa.

Po padcu Grčaric, taborišča četnikov, se je del vaških straž umaknil v grad Turjak. 13. septembra 1943 so grad napadle partizanske brigade: Tomšičeva, Prešernova in Gradnikova, vse tri so pripadale opevani XIV. diviziji. Vaški stražarji so se pogumno branili šest dni. Partizani so se borili z italijanskimi topovi, ki so jih upravljali italijanski topničarji. Rušili so zidove mogočnega gradu, za katerega so poveljniki Vaških stražarjev mislili, da je nezavzet. Po nekaj dneh so branilci v gradu ostali brez vode in niti hrane in niso spali.

Poveljnik XIV. divizije je poslal proti gradu v napad tanke in topove. Partizani so privlekli težko italijansko havbico, ki je odločila padec gradu, kjer so imeli že precej ranjencev. Granate so odprle del grajskega zidu; skozi odprtino so v grad vdrl partizani, ki so zagotavljali amnestijo, vsem, tudi poveljnikom, če se predajo. Ker so poveljniki mislili, da bodo rešili ranjence in vojake, so sklenili predajo. Pred predajo so vojaki prisegli, da se bodo vsi, ki se rešijo znova dvignili proti komunistom, če ti ne bodo spoštovali obljubljenе amnestije. Na ruševinah obzidja in na dvorišču so obesili beli zastavi. Danes, ko to pišem, je 19. september; točno 80 let je, odkar je padel Turjak. Naslonila sem se na mizo in jokala.

Proti vsem mednarodnim zakonom so komunisti najprej postrelili ranjence in oficirje. Brez sodbe so pobili tudi veliko vojakov. Nekaj so ji na hitro sodili na Kočevskem procesu, ki je bi prava farsa, večino borcev so postrelili, le nekaj jih je ostalo živih.

Vrnimo se h Kajuhu. Pred padcem Italije je odšel iz Ljubljane in se pridružil Kulturniški skupini XIV. divizije. V decembru 1943 je Kajuh napisal besedilo te himne, ki jo je uglasbil Svetozar Marolt Špik. Po ponesrečenem napadu XIV. divizije na domobransko postojanko v Kočevju 9. decembra 1943, je pri poizkusu prehoda čez Rinžo padel poveljnik te divizije Mirko Bračič, ki je tako prešel v besedilo »slavne« himne.

V ponesrečenem pohodu na Štajersko je XIV. divizija na Paškem Kozjaku doživela hud poraz. Tam je padel tudi pesnik Kajuh, vendar je njegova smrt ovita v tančico neznank in ugibanj. To je zadnje dejanje Kajuhove tragične zgodbe. (Zaveza - številka 128).

Domobranci-legionarji svojo zemljo ljubimo
Po odhodu Italijanov so Ljubljano zasedli

Nemci, večina dežele je ostala pod partizansko strahovlado. V tem obdobju so partizani pobili več kot tisoč oseb. V Ljubljani so za obrambo ustanovili Meščansko stražo, ki jo je zasnoval general Rupnik. Na deželi so se preostali vaški stražarji reorganizirali v Slovensko domobranstvo. Že od začetka so bili organizirani v bataljone.

V prvem boju med partizani in domobranci se je znova pojavila opevana XIV. divizija, ko je znamenita Tomšičeva brigada (400 partizanov in partizank, oborožena tudi z italijanskimi topovi) napadla Krajčevo hišo v Grahovem, kjer se je nahajalo kakih 30 domobrancev. Bitka je trajala vso noč od 23. do 24. novembra 1943. Ker partizani hiše niso mogli zavzeti spričo junaške obrambe pešičice domobrancev, so jo zažgali. V ognju je, ob svojih soborcih, umrl tudi pesnik France Balantič, skupaj z njegovim prijateljem in poveljnikom oddelka, Francetom Kremžarjem, bratom našega dr. Marka Kremžarja, med drugim ustanovitelja srednješolskega tečaja ravnatelja Marka Bajuka v Buenos Airesu.

Domobranci so maja 1944 ustanovili štiri udarne bataljone, kasneje še petega v Kočevju. Njih geslo je bilo: **Za Boga, narod in domovino.** Imeli so veliko uspehov. Partizane so porinili v Belo Krajino in Trnovski gozd. Domobranci so bili poštene slovenski fantje. Borili so se pod slovensko zastavo, njihov poveljevalni jezik je bil slovenski. Leta 1945 so domobranci bataljoni praktično obvladali položaj na Slovenskem.

Od 4. do 11. februarja 1945 je bila Konferenca velikih treh v Jalti. (Churchill, Roosevelt in Stalin). Tam so sklenili, da bo po vojni Jugoslavija pripadala vzhodnemu bloku. Kasneje so priznali Titovo vlado. Rdeča armada je oktobra 1944 udrla v Beograd. Sovjetski vojaki so se surovo znašali nad meščani; posebno so trpele ženske.

Partizanom je prišla na pomoč sovjetska rdeča armada, ki je bila že v vzhodni Sloveniji. Domobranci v Ljubljani so dobili ukaz od Narodnega odbora, naj se umaknejo na Koroško. Domobransko topništvo na gradu je dva dni in dve noči streljalo proti partizanom, ki so se bližali Ljubljani. Pred umikom so razstrelili topove. Partizani niso upali v Ljubljano, dokler ni odšel zadnji domobranec.

Od 5. do 12. maja se je umaknilo na Koroško 11 do 12 tisoč slovenskih domobrancev in nad 8 tisoč civilistov. Utaborili so se na Vetrinjskem polju ter se predali Angležem. Z lažjo, da jih bodo premestili v Italijo, so jih Angleži izročili partizanom. Vrnjene domobranci so komunisti pomorili v Kočevskem Rogu, na Teharjih, v Hrastniku, v rovu sv. Barbare ... Kdaj pomislimo na najboljše slovenske može in fante? Goli, pretepeni, s strelom v tilnik so padali v jame in prepade. Ti kraji so še vedno krvaveče rane na slovenskem narodnem telesu.

Mislím, da imamo skoraj vsi, ki živimo v Argentini, sorodnike, ki so bili žrtve komunističnega nasilja. Naši družini so komunisti ubili dva strica. Bila sta bogoslovca v cistercijskem samostanu v Stični. Kot domobranca sta stregla ranjencem v bolnici v Novem mestu. Maja 1945 sta se z zadnjimi ranjenci umikala proti Štajerski. Pri Radečah so jih zajeli bosanski partizani in jih odpeljali v Karlovec na Hrvaškem. Potem je izginila vsaka sled za njima. Tretji stric, mladoletni domobranec se je vrnil s Teharij sestradan in ušiv.

Komunisti so med vojno pomorili 52 duhovnikov, po vojni pa še 12, obsojenih po »Ljudskih sodiščih« ali zahrbtno umorjenih. Veliko število je bilo zaprtih, po ječah, celicah in na prisilnem delu. Slovensko Cerkev so hoteli spraviti na kolena.

Škofa Vovka so več let ponoči zasliševali. 20. januarja 1952 so ga v Novem mestu polili z bencinom in zažgali. Policija ni pustila, da

bi ga zdravnik odpeljal v bolnico. Le zasilno ga je obvezal in z vlakom se je moral vrniti v Ljubljano. Za ta zločin ni bil nihče kaznovan. Je bilo naročeno? Odpustiti moramo, pozabiti ne smemo.

Sprava? Vsi poštene Slovenci želimo narodno spravo, vendar le »Resnica vas bo osvobodila«. Bomo kdaj praznovali Balantičevo leto? Vlada R.S. je letos, na predvečer datuma, ukinila 17. maj kot narodni dan spomina na žrtve komunizma.

Dr. Andrej Poznič je napisal. »Ne boj se mala čreda, saj ne gre zato, da zmagaš, ampak zato, da zvesta sebi pričuješ in ohranjaš spomin.«

Smo zvesti sami sebi? Pričujemo in ohranjamo spomin?

Metka Mizerit

Viri:

Stalinistična revolucija na Slovenskem I – Stane Kos, Samozaložba, Rim 1984

Stalinistična revolucija na Slovenskem II – Stane Kos, Samozaložba, Buenos Aires 1991

Slovenska Zaveza št. 128

Šentrupert med revolucijo – Ivo Žajdela, založba Družina, Ljubljana 2014



POROČILO O PODPORI DUŠNIM PASTIRJEM

V mesecih juliju in avgustu so posamezniki in skupine po okrajih zbrale sledeče vsote:

Julija

Slomškov dom:	
N.N.:	\$ 8.000,00
Pristava:	
N.N.:	\$ 7.000,00
Carapachay:	\$ 10.000,00
N.N.:	\$ 7.000,00
San Justo:	\$ 72.450,00

Avgusta

Slomškov dom:	\$ 58.490,00
N.N.:	\$ 28.700,00
Pristava:	\$ 20.370,00
N.N.:	\$ 8.000,00
Carapachay:	\$ 15.000,00
N.N.:	\$ 7.000,00
San Justo:	\$ 45.000,00
N.N.:	\$ 50.000,00

Dohodkov julija in avgusta je bilo: \$ 324.530,00

Izdatki v omenjenih mesecih: \$ 330.000,00

S hvaležnostjo in molitvijo Vas pozdravljamo.

Vaši dušni pastirji

20 LET SLOMŠKOVIH DNEVOV IN PRIZNANJ

24. septembra goduje bl. Anton Martin Slomšek. Ob 20. obletnici razglasitve Slomška za zavetnika učiteljev, vzgojiteljev in katehetov je na Ponikvi in na Slomu potekal praznični shod z naslovom »Mož beseda več velja kakor kup zlata«. Ta shod smo obeležili tudi z izdajo zbornika, v katerem predstavljamo vse dosedanje Slomškove dneve in nagrajence. Javnosti tudi predstavljamo, kakšna so bila sporočila srečanj za slovensko šolo, družbo in Cerkev.

»Slovenci se bomo v svobodni domovini svojemu vsestranskemu voditelju-učitelju oddolžili najlepše s tem, da ga bomo ponovno odkrili. Prešernovih mokrocvetočih poezij ne bi mogli postaviti na balkone narodove hiše, če vsestranski gradbenik Slomšek tej hiši ne bi postavil trdnih temeljev in zidov. Zato moramo spoznati najprej Slomška, moža neomajne vere, zaupanja in upanja, ki je bil zasidran v realnost, a obenem ves zadržan v nebo«. Ta zapis je bil eden od povodov za razglasitev bl. Slomška za zavetnika učiteljev, vzgojiteljev in katehetov. Pri organizaciji Slomškovega dne sodelujemo Društvo katoliških pedagogov Slovenije (DKPS), Slovenski katehetskni urad (SKU) in Župnija Ponikva. Dan navadno začnemo v Slomškovi rojstni hiši s strokovnim predavanjem, temu sledi bogat kulturni program in podelitev Slomškovih priznanj, zaključimo pa ga s slovesno sveto mašo v cerkvi sv. Martina na Ponikvi.

Kaj vidimo kot uspeh 20 Slomškovih dnevov?

Slomškov dan so naši predhodniki v DKPS razglasili zato, da bi bil bl. Slomšek res zavetnik, stičišče in središče srečevanja vseh, ki delamo v vzgoji in izobraževanju. To pomeni predvsem katehete in učitelje v javnih šolah, čeprav so se nekajkrat srečanja udeležili tudi učitelji katoliških šol s svojim študijskim dnevom. V vseh teh letih smo slovenski družbi in predvsem šolskemu prostoru posredovali pravi lik bl. Slomška, kakršnega mladi Slovenci v šoli žal ne spoznajo.

Naslov Slomškovega dneva je vedno ena od modrih Slomškovih misli. Poiščemo jo glede na dogajanje v slovenski družbi ali Cerkvi in menimo, da s to izbiro posredujemo njegov pogled, odnos do življenja. Vsako leto podelimo tri Slomškova priznanja. Tako nagrajenecem povemo, da je vredno zvesto služiti svojemu učiteljskemu poslanstvu, čeprav v senci popularnosti in slave. S Slomškovim dnevnom želimo povezovati Cerkev in državo, zato za podeljevalca priznanj zaprosimo nekoga iz političnega sveta. Ko povabimo škofa za maševalca, želimo tudi našim škofom povedati, da morajo izdatno podpirati predvsem učitelje v javni šoli. Ti so namreč najbolj na prepihu družbenih in socialnih sprememb in zelo rabi-jo živo duhovno podporo.

Kako pomemben je Slomšek za slovensko šolo, ali ga dovolj cenimo?

Mladi Slovenci v šoli ne spoznajo bl. Slomška v pravi luči. O njem slišijo kaj bežnega, pogosto tudi kaj napačnega. To je odvisno od izobrazbe, pa tudi od vernosti učitelja slovensčine ali zgodovine. V slovenski šoli bi ga morali mladim predstaviti celovito, tako z vidika zgodovinskih dejstev kot z vidika slovenstva in domoljublja. Predstaviti bi ga morali takega, kot je bil. Ne le, da je bil ustanovitelj Mohorjeve družbe, bil je tudi izredno napreden, sodoben v svojem času, pobudnik šolanja, izobraževanja ter tudi zagovornik vzornega in pobožnega življenja. Poudariti bi morali, da je bil izreden domoljub in narodni buditelj. Ker je domoljubje v slovenski šoli neverjetno zanemarjeno, bi se od Slomška lahko učitelji veliko naučili in to posredovali mladim.

V teh letih smo že mnoge nagradili s Slomškovim priznanjem in z nazivom »častni član DKPS«

V 20 letih je Slomškova priznanja prejelo kar 60 učiteljev in katehetov. Večinoma so to ljudje, ki v svoji učilnici opravljajo »tiho, malo delo«, okrog katerih ni hrupa in reklame. To so učitelji, ki ne poučujejo za zbiranje točk in nazivov, pač pa predano skrbijo za dobro otrok, ki so jim zaupani. Pozorni pa smo tudi na to, kaj naredijo za župnijo, za društvo ali za družbo na sploh. Z nazivom »častni član« smo nagradili že 15 za šolstvo in kulturo zaslužnih predavateljev. Nekateri od njih so

bili v svoji karieri zaustavljeni ali spregledani zaradi vere in zvestobe katolištvu. Nagrada vsem pomeni zahvalo in spodbudo za srčnost v pedagoškem poklicu.

Letošnji Slomškovi nagrajenci

Iz katehetskkih vrst je prejela Slomškovo priznanje s. **Emanuela Žerdin**, ki jo poznamo kot pronicljivo komentatorko in publicistko. Dela kot katehistinja in tudi kot medicinska sestra pri spremljanju umirajočih v Ljubospicu. Iz vrst DKPS je nagrajenka **Dragica Motik**, ki je bila dolgoletna učiteljica v zamejstvu in zdomstvu, zdaj pa v DKPS skrbi predvsem za mednarodno udeležbo učiteljev iz tujine na konferenci Vzgoja za ljubezen do domovine in države. Tretji nagrajenec je **Leon Krnel**, učitelj, predavatelj, organist, skladatelj in zborovodja. Je tudi predsednik skupnosti DKPS Sv. Hieronim v Postojni. Dobitnica naziva »častni član DKPS« sta dr. Verena in dr. Andrej Perko, znana predavateljica, terapevta, mentorja in učitelja. Sta tudi sodelavca našega društva. Na Slomškovem dnevu sta imela strokovno predavanje, na katerem sta udeležencem spregovorila o pomenu naslova dneva **Mož beseda več velja kakor kup zlata**, torej o moči danih besed in predvsem naših dejanj v odnosih in v vzgoji.

Helena Kregar

Predsednica Strokovnega sveta DKPS

PREJELI SMO V OBJAVO:

DUNAJSKI GLASBENIK IN CERKVENI DOSTOJANSTVENIK JURIJ SLATKONJA (1456-1522)

Po 500-letnici smrti prvega slovenskega škofa na Dunaju, glasbenika in cerkvenega dostojanstvenika (2022)

Uvod

Nekje med Benetkami in Dunajem je ležala takratna Slovenska dežela v času humanizma in renesanse. Dejavnost mnogih intelektualcev kaže, da slovenski prispevek v tistem času in prostoru ni bil majhen. Mnogi od njih so povezani z glasbo in orglami. Med njimi po širšem ugledu izstopa Jurij Slatkonja. Po dosedanjem vedenju je bil prvi slovenski glasbenik, ki se je uveljavil v svetovnem merilu in je ta svoj pomen ohranil do dandanašnjega dne. Seveda v neke vrste »glasbenem minimalizmu.« Komaj dve skladbi sta doslej odkriti, da bi Slatkonjo lahko imenovali tudi za skladatelja. Zato pa sta bila njegov pomen in vloga še kje drugje.

Slatkonja je bil rojen na Kranjskem – v Ljubljani, šolal pa se je na evropskem prostoru

Humanist, cerkveni dostojanstvenik, cesarski svetnik, dunajski škof, organizator dvorne glasbene kapele in glasbenik Jurij Slatkonja se je rodil v Ljubljani 21. marca 1456, torej na Kranjskem. Poznamo ga kot glasbenika, še najbolj pa kot duhovnika in visokega cerkvenega dostojanstvenika, prvega (slovenskega) škofa na Dunaju. Med izobrazbenimi dosežki velja zaznava, da je pred Dunajem študiral v nemškem Ingolstadt in njegov vpis na dunajsko artistično, filozofsko, umetniško, modroslovno fakulteto z 19 leti kot Georgius Slakana de Lewbaca leta 1475. Že čez dobri dve leti (1477) je sklenil to šolanje z akademskim nazivom in dosegel baccalaureus svobodnih umetnosti.

Tu se je dodobra spoznal s teoretskim in filozofskim vidikom glasbene umetnosti, saj je med obvezne dele kleriškega izobraževanja sodilo tudi koralno petje. Od 1495 se Slatkonjo omenja kot kaplana in kantorja na dunajskem dvoru, obenem pa kot ljubljanskega kanonika. (Dunajski) Cesar Maksimilijan I. mu je podelil veliko nadarbin, nekatere od njih tudi na Kranjskem. Bil je novomeški in ljubljanski prošt ter administrator, upravnik in oskrbnik Pičenske škofije (v Istri). L. 1498 ga je (dunajski) cesar postavil za vodjo dvorne glasbene ustanove. Na Dunaj je Slatkonja privabil več takrat najboljših glasbenikov. Verjetno pa je skladal tudi sam in bil eden od mojstrov, ki je po smrti na Dunaju delujočega flamskega skladatelja Heinricha Isaaca (ok. 1450-1517) dokončal tretji del njegove zbirke motetov Choralis Constantinus. L. 1513 je Slatkonja postal dunajski škof in še naprej ostal vrhovni vodja glasbene kapele. Imel je pomembno vlogo med dunajskimi humanisti. Umril in je tudi pokopan je na Dunaju, 26. aprila 1522. Tam, v osrednji dunajski katedrali sv. Štefana, je tudi pokopan.

Slatkonjin delež v slovenski in evropski glasbi

O deležu, ki ga je dal slovenski element razvoju zahodne glasbene umetnosti in znanosti še ni mogoče govoriti o njem kot narodnostno zavestnem činitelju. Prvi med njimi je bil Mozirčan Baltazar za znanost, drugi pa Slatkonja za umetnost. Vanjo je s svojim vplivom in prizadevanji vnesel in v njej utrdil nizozemska naziranja ter prakso pozne glasbene gotike. Podobno življenjsko in glasbeno pot sta malo pozneje ubrala J. P. Gallus in J. K. Dolar. To pa ne spreminja ugotovitve, da je slovensko ozemlje ne le sprejemalo tuje ustvarjalne dosežke, ampak začelo tujini dajati rezultate ustvarjalnih prizadevanj svojih ljudi. Ti so se vendarle nadaljevali in nadgrajevali.

Kot prvi rezidenčni škof na Dunaju in začetnik znamenite Dunajske dvorne kapele je bil torej Kranjec

Po dunajskih študijah se za Slatkonjo izgubijo viri o nadaljnjem življenju in delu. »Šele« leta 1495, ko mu je bilo skoraj 40 let, ko je bil že na dunajskem cesarskem dvoru, so ohranjene nekatere listine, ki se nanašajo nanj. Da bi Slatkonji olajšal gmotno stanje, mu je cesar podeljeval razne beneficije svojega patronata na Kranjskem. Tako je imel Slatkonja poleg beneficija v ljubljanski stolnici (1506-1513) še vrsto drugih: dobrniško in šentruperško (1499), novomeško proštijo, župnije Trebnje, sv. Martina v Moravčah in verjetno tudi v Žužemberku (1503 ?) ter beneficij v fari sv. Petra v Ložu (1506). Razen tega je kasneje postal tudi prošt ljubljanski (1503) in škof Pičenski (pred 1506 ?), za kar ga je potrdil papež Leon X. Slatkonja je imel skupno kar 11 beneficijev, sam pa je deloval na Dunaju, kar je bilo za glasbo nedvomno nepromerljivo plodnejše kot bi bilo, če bi bil samo duhovnik: kaplan in župnik.

Bil je čas humanizma in po tistih zgledih in ravnanju humanistov je moral biti tudi Slatkonja široko razgledan izobraženec, ki je poznal literaturo, matematiko, astronomijo in še vrsto drugih disciplin. Bil je spoštovana osebnost in tesno povezan s pomembnimi ljudmi svoje dobe. Njegov položaj je bil na Dunaju tesno povezan z dvorom in univerzo, kjer so delovali še drugi možje iz slovenskih pokrajin, bolj ali manj znani humanisti. Stike z omenjenimi osebnostmi iz visoke učenjaške in državniške družbe mu je omogočal že njegov položaj cesarskega svetnika in kot dunajski škof leta 1469 ustanovljene in majhne dunajske škofije. Prevzel je funkcije v dvorni kapeli. S to je našel pot v glasbene kroge in je bila hkrati to eno najvažnejših področij njegovega dela. To pomeni začetek polnega lajziranja cerkvene glasbe na cesarskem dvoru. Bil je prvi »Singermeister« kapele. L. 1500 je imel naziv »Capellmeister.« V letu 1513, ko je postal škof, je prav v tej službi dosegel najvišji naslov. Postal je »obrister Capellmeister.«



Zbor Dunajskih dečkov-Wiener Sängerknaben danes. Vir, splet (Wikipedia).

Po njegovih prizadevanjih je prišel na dunajski dvor Heinrich Isaac, eden najpomembnejših kontrapunktikov s konca 15. in začetka 16. stol. Kot Isaac je delal po Slatkonjevih navodilih tudi njegov naslednik Ludwig Senfl (ok. 1486-1542/1543). Ali je Slatkonja kot kapelnik dvorne kapele tudi skladal in koliko ga smemo imeti za praktičnega glasbenika? O tem smemo sklepati tudi iz priznanja, ki mu ga je dal cesar. V svojem triumfalnem sprevodu, ki ga je dal na častno mesto poleg dvornega skladatelja Senfla in mu velel pripisati stihe, ki v prostem prevodu pripovedujejo, da je Slatkonja razvil pevski zbor s tem, da je gojil večglasje, okraske, ligature in zanj tudi sam prispeval marsikateri napev. Na njegovem nagrobnem spomeniku, ki je vzidan na severni strani dunajske katedrale sv. Štefana je mdr. zapisano, da je bil nadglasbenik, »archimusicus.« V svoji oporoki je določil, naj se pejejo pri mašah v njegov spomin antifone in z njimi moteti figuralno. Končno izpričuje njegove konkretne stike z glasbo tudi zapuščinski zapisnik, ki so ga napravili po njegovi smrti. Iz njega je razvidno, da je zapustil šest rutic, kjer je bila vsita antifona Ave regina coelorum z besedilom in notami. Sicer droben, na videz nepomemben dokaz, da človek, ki ne bi ljubil glasbe in se ne bi z njo vezal skozi vse življenje, bi si kaj takega ne privoščil. Pa si je!

Dr. Franc Križnar

- Nadaljuje v naslednji številki



Slatkonja J., skladba EGO VOS ELEGI, rkp. L. Pamingerja, Drž. knjiž. Berli

KOLEDAR

30. septembra
Peš romanje v Luján

8. oktobra
Obletnica v Našem domu San Justo

15. oktobra
Materinski dan

28. oktobra
Šolski izlet v Glew

29. oktobra
SLOVENSKI DAN v Slomškovem domu

OSEBNE NOVICE

DIPLOMA

Na Universidad Nacional de La Matanza (UNLaM) je diplomiral **Marjan Vombergar** in postal Licenciado en Kinesiología y Fisiatría.

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

ROJSTVO

Vsako leto se v Sloveniji praznuje Slomškova nedelja. Osrednje praznovanje Slomškove nedelje je bilo v nedeljo, 24. septembra, v Zavodu Antona Martina Slomška v Mariboru. Somaševanje škofov in duhovnikov je vodil ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore.

Letos obhajamo 170-letnico izida Slomškove mladinske pesmarice »Šola vesela lepega petja za pridno šolsko mladino«, izdala jo je Mohorjeva družba v Celovcu leta 1853. Letošnje praznovanje Slomškove nedelje je tako potekalo pod geslom »Šola vesela«.

V homiliji pa je nadškof Zore vključil tudi razmišljanje o številu rojstev in prihodnosti slovenskega naroda: »Danes velikokrat poslušamo tarnanja, koliko učiteljev nam manjka, koliko zdravnikov nam manjka, koliko smetarjev nam manjka ... vseh poklicev nam manjka. Redkokdaj pa slišimo tožbe, koliko otrok nam manjka, koliko Slovencev nam

manjka. V letu mojega rojstva nas je bilo v Sloveniji rojenih 28.284 otrok. Lansko leto pa je Slovenija zmogla roditi samo 17.627 otrok. Sprašujemo se o vzrokih in razlogih za težave, ki jih imamo. Dejansko gre za to, kar je večkrat ponovil koprski škof Jurij Bizjak, ki je dejal, da Bog daje blagoslov tam, kjer je življenje.« je dejal nadškof in dodal, da narodove prihodnosti ni, če se v narod ne rojevajo otroci, ki dejansko pomenijo prihodnost.

O rojstvu nam govorijo mnogi pregovori:

- **Otroka ni težko roditi, temveč vzgojiti.** (slovenski pregovor)
- **Življenje je plamen, ki v lastnem ognju izgoreva, vendar vedno znova vzplamti, ko dete se rodi.** (George Bernard Shaw, irski dramatik in pisatelj)
- **Ko si se rodil, so bili vsi veseli, ti pa si jokal. Živi tako, da bodo, ko boš umrl, vsi jokali, ti pa boš srečen.** (arabski pregovor)

- **Vsak otrok prinaša sporočilo, da bog še ni obupal.** (Rabindranath Tagore, bengalski slikar, pesnik, skladatelj, dramatik in filozof)
- **Kdor se je rodil v bajti, ne sanja o palači.** (latinski pregovor)
- **Ne rodiš se lep, rodiš se srečen.** (ruski pregovor)
- **Stopite narahlo kakor v copatih naravnost pri glavnih vratih v ta lepi dan, kot bi šli v pesem. Svet naokrog je vabljen in vonljiv, čudno resen in nemalo slovesen: Nekdo se je pravkar rodil. In to je najlepša pesem.**

Stopite narahlo in pustite k nebesom odprta vrata.

Naj skozi lije botrinja bogata - novorojenčeva pesem.

(Tone Pavček, slovenski pesnik, esejist, prevajalec in urednik)

• **Kar se rodi, smrt zori.**

(slovenski pregovor)

• **Ni se še rodil, kdor bi vsem ugodil.**

(srbski pregovor)

Izbral: Jože Jan

NEDELJA, 29. OKTOBRA

68. SLOVENSKI
DAN

V SLOMŠKOVEM
DOMU



PEŠ ROMANJE V LUJAN
Sobota 30. septembra

“Mati, smo v tvojih rokah, daj nam moči,
da ostanemo združeni.”

52. LITERARNI
NATEČAJ
REVIJE MLADIKA

67. OBLETNICA
NAŠEGA DOMA

**S PRIJATELJI
se veselje večja**

NEDELJA, 8. OKTOBRA
2023

7.50 ZBIranJE PREDSTAVNIKOV DOMOV IN NARODNIH NOŠ NA TRGU, PRED SANHUŠKO STOLNICO.

8.00 SV. MAŠA V SANHUŠKI STOLNICI ZA VSE ŽIVE IN RAJNE ROJAKE IZ OKRAJA.
Pije M.P. San Justo - zbornica prof. Diego Perez

9.15 V NAŠEM DOMU DOBRODOŠLIKA NAVZOČIM, PETJE HIMN IN AKADEMIJA OB 100-LETNICI ROJSTVA GDČ. ANGELE KLANŠEK V IZVEDBI OSNOVNE ŠOLE FRANCETA BALANTIČA.

9.30 SKUPNI ZAJTRK

10.30 KULTURNI PROGRAM

13.00 SKUPNO KOSILO
*Prijave za kosilo sprejemata:
Sonja Mikšič - Tel. 15 6282 2061 / Minka Trpin - Tel. 15 5630 5041*

NA OGLED, RAZSTAVA FOTOGRAFIJ.

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOvence V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU



NAŠ DOM SAN JUSTO
H. Triggiani 2736, San Justo, Buenos Aires

Svobodno Slovenijo podpirajo

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón



REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOvence V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Grupo HZ

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

BAJDA s.r.l.